Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 703 — ՈՒՐԲԱԹ 9 ՄԱՅԻՍ 1886 (Ն. Տ.) 21 ՄԱՅԻՍ 1886 — 17 ՇԱՊԱՆ 1303

40 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-Խան

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	գահեկան արժէք	200
» »	Վեցամսեայ	» »	100
» »	Երեքամսեայ	» »	50
Դուռնայ	»	եւ տեղական	
Թերթատարով	տարեկան	» »	240
Դուռնայ համար	եւ տեղական		
Թերթատարով	վեցամսեայ	» »	120
Օտար երկիրներ,	տարեկան	Ֆրանք	56
» »	վեցամսեայ	»	28

Դիմումը պիտի կատարուի Տնտեսութեան Վրայ է։
Խմբագրութեան դրկուած նամակ կամ գրութիւն եւ չարտիր։

Les annonces sont reçues à l'Aster, Agency place Karakeuy Deïrmen Han Constantinople.

Կ. ՊՈԼԻՍ, 8 ՄԱՅԻՍ, 1886

ԵՐԵԿԻ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆ

Վիէննայէ, մայիս 14 թուով, առթիւ կը հեռագրուի. «Երէկ Պ. Տելեանիս պայմանապէս թոյլ նախարարական կնիքն, և իւր հրաժարման արդիւնքն զգալի է հեռագրական գիծերուն վրայ, զորս իւր հսկողութեան ներքեւ պահել սովոր էր։ Մինչ յառաջագոյն հեռագրեր կուգային ամեն օր ծանուցանող հասարակային ցոյցեր ի նպաստ Պ. Տելեանիսի պատերազմական աշխարհավարութեան, այժմ կը տանինք հաւանօրէն աւելի ստոյգ հեռագրագրերը, որք կը ցուցնեն թէ հելլէն ժողովուրդը խորապէս վհատած է և խնդրոյն վաղ ընդ փոյթ լուծման կը ցանկայ։ Նորակազմ նախարարութիւնը թոյլ տուած է որ Լորտ Ռոզպէրիի բանախօսութեան մէկ ամբողջ թերգմանութիւնը փակցուի Աթէնքի փողոցներուն մէջ, հասկցնելու համար հելլէն ժողովրդեան թէ ինչ է ճշդիւ Անգլիոյ քաղաքականութիւնը, մինչ Պ. Տելեանիսի օրով այսպիսի հրատարակութիւն մը անհնարելի պիտի լիներ։— Ձեր (Թաչէի) Աթէնքի Թղթակիցն իւր մայիս 2 թուականիր նամակով կը ծանուցանէր թէ Պ. Տելեանիսի վրայ երբեմն խեղագաղութեան նշաններ տեսնուած լինել կը կարծուի։ Ներեցէք որ այս առթիւ յիշեցնեմ թէ նախորդ նախարարապետին անունը թուրքերէն շատ դէշ կը հնչէ. զի «Տէլի» խենթ կը նշանակէ; և Պ. Տելեանիս Թուրքաց մէջ «խենթ Եանի» համարուած է միշտ։— Հելլէն Եբեւափոխանք ոմանք, երբոյ նախկին պետն, Պ. Տելեանիս, իւր վրայ ծանրացող ծանր պատասխանատուութիւններէն ազատելու նպատակաւ, որոշած են պահանջել Ազգ. Ժողովոյն մէջ որ ժողովոյն ներկայացուի հաւաքածոյ մը բոլոր այն ծանօթագրոց, որք անցեալ սեպտ. էն (պուլկարական ապստամբութեան սկիզբէն) ի վեր Յունաստանի արտաքին գործոց պաշտօնարանը դրկուած էին Լոնտոնի, Բարիզի և Բեռլերպուրգի հելլենական դեսպանաց կողմէ։ Այսու կ'ուզեն ապացուցանել թէ Պ. Տելեանիս քաղաքէր ստացած էր իւր օտարարտաք գործակալաց ոմանց կողմէ, յարատեւելու համար իւր պատերազմասէր ընթացից մէջ։— Ֆրանսական կառավարութիւնը նեղութիւն ստանձնեց կէս-պաշտօնապէս ծանուցանելու թէ Պ. Տը Մուլի Աթէնքէ եւ կանչուելը նշան մը չէ թէ Ֆրանսա կը հաւանի միւս Տէրութեանց ի գործ դրած բռնադատական միջոցներուն։ Կէս-պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ Պ. Տը Մուլ Աթէնքէ մեկնեցաւ պարզապէս այն նպատակաւ որ Ֆրանսա Յունաստանի վրայ ճնշում ի գործ դնելու եւրոյթի չունենար երկրին խորհրդարանական արդի տագնապին մէջ։ Ասոնք կերեւի թէ Պ. Տը Ֆրէսինէ, Յունաստանի նկատմամբ անդէ կառավարութեան հետեւած խմաստուն և բարեսէր քաղաքականութիւնէն բաժնուելու անիսոհեմութիւնն զդացած լինելով, իւր հելլենասէր ուրոյն ընթացքին հաւանական հետեւանքէն յանկարծ երկնչած է։ Բայց Ֆրանսա գէթ հելլենաց համարումն ստացած չերեւիր. զի ահա Լէոն հելլէն թերթը կ'ըսէ իւր այս առաւօտեան թուով. «Մեք կը «հաստատենք Անգլիոյ պաշ, խիստ եւ «ուղղամիտ աշխարհավարութիւնը. «բայց Ֆրանսայի աշխարհավարութիւ- «թիւնն անհասկնալի է մեզ։ Եթէ «Պ. Տը Ֆրէսինէ միտք չունէր ո՛և է «ծառայութիւն ընել մեզ, յոյս զար- «թուցանելու չէր ի մեզ։ Եթէ չէր ու- «զեր զարթուցանել մեր յոյսեր, միշտ «ջերմագոյն բարեկամ ձեւանալու յա- «ւակնութիւնը տածելու չէր»։ Բուջա- եւս կը դանգատի թէ Պ. Տը Մուլի տրուած խոստմունքը, գրաւոր եղած չլինելուն համար, հիմա կ'ուրացուին։— Ապրիլ 15էն ի վեր Եպիրոսի և Թեսալիոյ սահմանները դրկուած հելլէն զօրաց հրաման եղաւ վերադառնալ իրենց առջի տեղերը։»

—Թաչէ կ'ամբաստանէ զՊ. Տելեանիս թէ իւր հրաժարմամբ օրուան քաղաքական խնդրոյն միջամտելէ չէ հրաժարած, և կ'աշխատի յուզում յարուցանել երկրին մէջ, Տէրութեանց քաղաքականութեան դէմ։

—Աթէնքէ մայիս 17 թուով կը ծանուցուի թէ հելլէն կառավարութիւնը միջազգային նաւատորմին բոլոր բարձած է, ուստրիական նաւատորմին ի գործ դրած դրած բացառիկ խստութեանց դէմ։

—Յունաստանի ծովեզերքը պաշարող նաւերը միայն անգլիական, ուստրիական և իտալական նաւերն են։ Կերեւի թէ Ռուսք ընտ չեն մասնակցիր պաշարման գործողութեանց։

—Յունաստանի արտաքին գործոց նախարարը կը հերքէ զայն լուր, որ արձագանգ գտած էր Բ. Դրան մէկ նոր շրջաբերականին մէջ, թէ Թեսալիոյ մէջ հելլենական հրոսակներ կը կազմուին եղեր, յանկարծ օսմ. հողին վրայ յարձակելու համար։

—Աթէնքի լրագրերը յօդուածներ կը հրատարակեն, կոչում ընելով Մեծ Տէրութեանց որ Պ. Տելեանիսի նախարարութեան անկումն և հետեւապէս իւր ներկայացուցած աշխարհավարական ուղղութեան փոփոխումը բաւ համարեն երբեւ գործնական ապացոյց Յունաստանի հնազանդութեան իրենց կողմից, և վերջ տան պաշարման մը, որ յոյժ վնասաբեր է Յունաստանի ազգային վաճառականութիւն։— Այս դիտողութեան ու խնդրանաց կը պատասխանեն Մեծ Տէրութեանց կարծիքը ներկայացնող Լոնտոնի և Վիէննայի թերթերը թէ, մինչեւ որ Յունաստանի Ազգ. Ժողովը պաշտօնապէս չփոփոխէ Պ. Տելեանիսի քաղաքական ուղղութիւնը, Տէրութիւնք ապահովութիւն չեն կրնար ունենալ թէ նորակազմ նախարարութեան թոյլ պիտի տրուի գործադրել տարբեր քաղաքականութիւն մը։ Պ. Տելեանիս դեռ պիտի է խորհրդարանական մեծամասնութեան մը, և կը շարունակէ ազդային զգացումները գրգռող ճառեր արտասանել։ Եթէ, այս պարագայից մէջ վերջ տրուի պաշարման ճնշումին, Պ. Տելեանիս կրնայ տակաւին պահել իւր ազդեցութիւն իւր կուսակցութեան վրայ, և քուէարկել տալ ա՛ռնպեսի որոշումներ որք պարտադրեն արդի նախարարութիւնն հրաժարելու, եւ տագնապն երկարաձգեն։ Այս նը- կատողութեամբ, Տէրութիւնք որոշած են վերջ չտալ պաշարման, մինչեւ որ իրական ապացոյց տեսնեն թէ Յունաստան կը ցրուէ իւր բանակ։

ԹՂԹԱԴԻՐ

ԻՆՔՆՕՐԻՆՈՒԹԵԱՆ

ԻՌԼԱՆՏԱՅԻ

ՄԱՅԱԼՈՒՏ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆ

Ինքնօրինութեան Մրագրոյն երկրորդ ընթերցման վիճաբանութիւնը, որք մայիս 10էն սկսած էին, շարունակեցան մայիս 13էն, և դեռ կը տեւեն։ Ինչպէս պատմեցինք մեր երեքշաբթի աւուր թուով, մայիս 10էն Պ. Կլատսդոն երկրորդ ընթերցումն առաջարկած էր, առանց սակայն ընդունելու Պ. Զէմպրլէյնի դրած պայմանները։ Լորտ Հարթինկդըն ալ առաջարկած էր որ «երկրորդ ընթերցումը տեղի ունենայ վեց ամիսէն»,—որուն կը սէն քաղաքավար ձեւով մերժում։ Մայիս 13էն, Կլատսդոնեան Մրագրոյն դէմ կրակը վերաբացաւ Սրը Հէնրի Ճամսի, ազատական երեւելի իրաւագէտ և փաստաբան, նախորդ Ընդհանուր Դատախազ, որ սահմանադրական իրաւաբանութեան տեսակէտով ջանաց ապացուցանել թէ իռլանդական առաջարկուած Ինքնօրինութիւնը պիտի լուծէ Բրիտանական Տէրութեան ամբողջութիւնն և պիտի սերմէ Լոնտոնի Պառլամանի Խորհրդարանին բացարձակ իշխանութիւնը։ Պատերազմական Նախարար Պ. Բարտլէ պատասխանեց, իր դերեւ հանելով անոնց յոյսերն որք կ'ակնկալէին թէ Պ. Կլատսդոն դէթ տեղական մի բերնով ընդ առաջ պիտի երթար իւր ազատական ընդդիմադրաց, և դիմումներ ընէր անոնց դրած պայմաններուն։ Պ. Կլատսդոն և իւր տեղակալ կը յայտարարեն թէ երկրորդ ընթերցման քուէարկութեամբ ընդունուած պիտի լինի Ինքնօրինութեան սկզբունքը միայն և ո՛չ այլ ինչ, և թէ, երբ մանրամասնութեանց վիճաբանութեան սկսուի, պատրաստ են կարեւոր զիջումներ ընել։ Պ. Զէմպրլէյն կ'առարկէ թէ սկզբունքն իսկ ընդունուելու համար պէտք է որ Պ. Կլատսդոն հաւանի դրուած կարեւոր սերմումներուն։

Վիճաբանութիւնը շարունակեցաւ երկուսուքեր, Պահպանողականաց ևս մասնակցութեամբ, որք կը հրճուին տեսնելով թէ երենց ընելիք դործն հերձուեալ Ազատականք իրենցմէ լաւագոյնս կատարելու վրայ են արդէն։ Պահպանողական Նախորդ Նախարարի մը առաջարկութեամբ, վիճաբանութեան շարունակումը թոյլատրեցաւ այս երկուշաբթի։

Վիճաբանութեան այն երկու աւուրց մէջ հաստատեցաւ թէ, Պ. Կլատսդոն իւր դատին նոր երեւոյթներ չյաւելէ զատ, իւր կուսակիցներէ մաս մ'ելս հեռացուցած է իրմէ, չկրնալով դոհ ընել անոնց խղճմտութիւններն, որք իրեն չափ բացարձակ ձեւով չէին կրնար յարել Իռլանտական Ինքնօրինութեան գաղափարին։

Բայց մայիս 14էն տեղի ունեցած դէպք մը աւելի ծանրակշիռ նշանակութիւն մ'ունի, քանի որ ստուգապէս գուշակել կուտայ Ինքնօրինութեան Մրագրոյն դատապարտութիւնն։ Այն օր Լորտ Հարթինկդըն և Պ. Զէմպրլէյն դաշնակցութիւն մը կազմեցին Կլատսդոնեան Մրագրոյն դէմ, իրենց հետեւորդաց հետ դուսմարելով Լորտ Հանդինկդընի հօր ապարանքին մէջ։ Պ. Զէմպրլէյն ցարդ Լորտ Հարթինկդընի և Պ. Կլատսդոնի միջեւ դիրք մը կը բռնէր։ Մինչ Լորտն սկզբամբ հաւատակ է իռլանտական Ինքնօրինութեան, Արմատականաց Պետն սկզբունքը կ'ընդունէր ինչ ինչ հիմնական պայմաններով. բայց, Պ. Կլատսդոնի մայիս 10ի բանախօսութենէն ի վեր, փոխանակ Պ. Կլատսդոնի հետ միանալու, Լորտ Հարթինկդընի հետ միացած է։ Ուիգներ ու Արմատականներ այն օր բացարձակ դիմադրութիւն յայտարարեցին մերժողական քուէ տալու։ Լորտ Հարթինկդըն ցաւ յայտնեց իւր մէկ սիրելի բարեկամին և քաղաքական պետին (Պ. Կլատսդոնի) դէմ շարժիլ պարտաւորուելուն համար։ Բայց բաւական թէ հանրային պարտականութեան զգացումն էր որ այս ուղղութեան մէջ կը նետէր զինք։ Իւր շուրջ նայելով, և տեսնելով թէ այնչափ հերձուածներով դիմելն պիտի լինէր չանջնջել Կլատսդոնեան Մրագիրը, Լորտն յայտարարեց թէ կը դպար դէպքին նշանակութիւնն, և իւր վրայ ծանրացող պատասխանատուութիւնը. բայց պարտականութեան ճամբէն չպիտի չեղի։ Լորտ Հարթինկդընն յարեց թէ ինք Պ. Զէմպրլէյնի հետ համաձայնած է ո՛չ միայն Կլատսդոնեան Մրագրոյնը մերժելու, այլ նաեւ այն ուղղութեան վրայ ուր անդ. նախարարութիւն մը պարտի հետեւիլ, կարդադրելու համար իռլանտական խնդիրն։ Ուղղութիւն զոր չպիտի պարդեն մինչեւ հոգեւորականի դերն դնել դայն։ Արմատականք և Ուիգները ծափահարեցին այս առնական անվեհեր ընթացքին։ 64 Ազատականք ներկայ էին, և ուրիշ 90 Ազատականք համաձայնութեան գիր ղրկած էին։ 20 Արմատականներ որք Պ. Զէմպրլէյնի հետ մէկ տեղ պիտի քուէարկին, չէին կրցած դալ։ Դումար հերձուածողաց 93։ Մինչ 86 հերձուեալք պիտի բաւէին մերժելու Կլատսդոնեան Մրագիրը։ Մնաց որ, Ինքնօրինութեան Մրագիրը չընդունող Ազատական երեսփոխանաց ամբողջ թիւն ո՛չ թէ 93, այլ 104 կը հաշուուի։ Սոքա արդէն յայտնած են, միւսներուն պէս, թէ հակառակ քուէ պիտի տան։ Ահա՛ այս պատճառաւ այժմէն իսկ կատարեալ իրողութիւն կը համարուի Կլատսդոնեան Մրագրոյն մերժումը։

Քուէարկութիւնն, ուր անհամբեր կը սպասուի, հաղիւ տեղի պիտի ունենայ յունիսի առաջին օրերը, (Ն. Տ.)։ զի բազմաթիւ ատենաբանք արձանագրուած են Կլատսդոնեանց, Հերձուածողաց, Բառնէլեանց և Պահպանողականաց կողմէ։ Արձանագրուածներէն մին է Բրոֆ. Ճէյմս Պրայս, որ Ինքնօրինութեան սկզբունքը պիտի պաշտպանէ ընդհանուր իրաւաբանութեամբ և հերքէ Սրը Հէնրի Ճէյմսի փաստերն, որք սահմանադրական իրաւաբանութեան տեսակէտով էին։

— Պ. Կլատսդոն խորհեր է, եթէ Ինքնօրինութիւնն ընդունել տայ Խորհրդարանին,—այժմ սին յոյս,—զԼորտ Տրֆիրին անուանել առաջին Փոխարքայ Ինքնօրէն Իռլանտայի։

— Ուլստրի (Հիւսիսային Իռլանտա) բողոքական Անգլիացիք և Սկովտացիք կը շարունակեն սպառազինիլ և զինուորական կրթութիւններ ընել, զէն ի ձեռին դիմադրելու համար իռլանտական քաղաքական իշխանութեան մը հաստատման։ Շատ մը անդլիացի և սկովտացի սպայք խոստացեր են Ուլստրի ապստամբաց դլուխն անցնել, այս հայրենասիրական դիմադրութեան համար, ուր կը համակրին։

—Երբ Պ. Կլատսդոն մայիս 10 ին կ'առնեարաներ, Ինքնօրինութեան Մրագիրը պաշտպանելով երկրորդ ընթերցմամբ, նեղեալ էին քանի մը նշանաւոր ունկնդիրք, ընդ որս Բիւսֆէմ Փաշա, Հաֆիզլար Կոմն, Պ. Ոդասլ (ռուսական դեսպան), և Պ. Ֆլրբէ, Նախագահ Ֆրանսայի Երեսփոխանաց Ժողովոյն։

— Սկզբէն կարծուեր էր թէ Սկովտիոյ, Իռլանտայի և մինչեւ իսկ Ֆրանսայի և Պելճիոյ մէջ, Լոնտոնի Խորհրդարանին մօտից տամակներ ձեռք ընկրել, Ինքնօրինութեան Մրագրոյն բ. ընթերցման քուէարկութեան առթիւ համար, յորմէ կը գուշակուի թէ Անգլիոյ Խորհրդարանը պիտի տայ իւր ամենէն հանդիսաւոր քուէներէ մին այն ամենամեծ խնդրոյն վրայ որ ծիր դաբուս մէջ ներկայացուած է իւր որոշման։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍՈՒԼԹԱՆ ԶԲԱՆՑՆ ԹՈՒ կը ծանուցանէ մայիս 17 թուով. Մեկ Լոնտոնի Թղթակցէն կ'իմանանք թէ անդլ. կառավարութիւնը մտադրս բացորոշ հրահանգներ ղրկած է իւր ներկայացուցչին և Դահիրէ, Սրը Ի. Պէյրինկի, Սուէզի Ջրանցքին վրայ։ Յայտնի է թէ այս Ջրանցքի ընդլայնումը կը պահանջէ անդլիական վաճառականութիւնն, (մինչ պէտ նոյն ինքն Պ. տը Լէսէպս և իւր բաժնետէրերը։) բայց եգիպտական կառավարութիւնը ցարդ քաղաքական շարժառիթներով հակառակած է։ Բայց Սրը Խ. Պէյրինկի հրահանգ տրուուեր է ի հարկին ստիպուելց լինելու գործածել Ջրանցքին ընդլայնման համար նուազար փաշային հաւանութիւն ստանալու։ Կը հաստատեն թէ այս հաւանութիւն արդէն տրուեր է։

—ԿՈՆՍԹԱՆԹՆՈՒՊԷԼ (Սպանիա) հեռագրեր կը ծանուցանեն թէ զինուորական իշխանութիւնք ձեռք կառնուն զգուշական ստրկ միջոցներ, ապրատմական մեծաղուտ շարժումէ մը երկիւղելով։

—ՏՈՆՏՈՒՐՈՒՆ-ՔՈՐՍԱՐՈՒՆ Իշխանը գնաց Եալդա, իւր յարդանքը մատուցանելու Զարին, և ներանցել հրահանգներ առնելու իւր կարեւոր պաշտամանց վրայ։

—ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ միջեւ յարաբերութեանց ցրտանալն, յորմէ հետէ Պ. Ժիւլ Ֆէրրի ինկաւ իշխանութենէ, օր ըստ օրէ աչքի զարնել կը սկսի։ Նորագոյն լուրն, այս ուղղութեամբ, սա է թէ, Գերմանիոյ պատերազմական նախարարութիւնն որոշեր է կարեւոր յաւելում մ'ընել Ալզաս-Լոռենի մեծայուն պահապան զօրաց թիւոյն վրայ։ Այս նոր զօրաց զետեղման վայրերը քննելու պաշտօնով ձեռնհաս զինուորական մը այժմէն կը շրջի յիշեալ դաւառաց մէջ։ Գերմանիոյ Եբեւափոխական ժողովոյն վերագումարման, յաւուկ վարկ մը պիտի խնդրուի այս յաւելման ծախուց համար։

— «ԶԷՇՄԻ» նորաշէն առաջնակարգ զրահաւորին ի ծով իջուցման արարողութիւնն այս հինգշաբթի կատարեցաւ։ Սուլտանը, մեծ ջոչ, իւներկայութիւն Զարին, որ մեծ դոհունակութիւն յայտնեց։ «Սինոպ» զրահաւորին ալ չնութիւնն աւարտելու վրայ, և ի ծով պիտի իջեցուի օգոստոսին։

— ՔԱՐԼԻՍԼԷ նորէն կը խրդճին Սպանիա։ Երեւան եկած է թէ, Քարլիստական Թագուհւոյ Ֆէնդաբերութեան կը սպասէին ապստամբութիւն մը յարուցանելու համար։ Ոստիկանը պիտի լինի զմոն Քարլոս դնել Սպանիոյ դահոյն վրայ։ Ի Պայոն ըրկեր նուեցան Քարլիստական պատկանող մեծաքանակ ռազմամթերք։

—ԳԵՐՄԱՆ կառավարութիւնը նոր սերմումներ դրաւ Դէրներ կոչելու հանրային իրաւանց, ամեն անդամ որ պէտք լինի ժողովրդեան դումարում մ'ընել։ Հակընկերվարական օրէնքին տրամադրութեամբ, արդէն ոստիկանապետ մը ներկայ կը դտնուեր ամեն դումարման, և երբ ատենաբանը քիչ մը յաւաչ երթայեն իրենց գործոց թեանց մէջ, կը լուծէր և կը ցրուէր դումարումն։ Հիմա, սակայն, կառավարութիւնը կը պահանջէ որ ամեն Դէրնի դումարումը 48 ժամ յառաջ իմաց տրուի ոստիկանութեան,

---

—)(99)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻԼ ՎԷՐՆ

ՄԱԹԻԱՍ ՍԱՆՏՈՐՖ

ՄԱՍՆ ՉՈՐՐՈՐԴ

Զ.

ԵՐԵՒՈՒՄ

Նաւահանգստին երկու կամ երեք մղոն հեռի Ֆրանսական նաւախօսմբ մ'երկաթ նետած էր։ Քիչ բացն ալ քանի մը վաճառական նաւեր խարսած էին, որոց երդիներանք դրօշակները մեծ ոգեւորութիւն կուտային նաւահանգստին։

Ժամը մէկն էր, երբոր Ֆէրրաթոյ երկաթ նետեց Կուլէթի նաւահանգստէն վեց հարիւր մեթրի չափ հեռի։ Ղղեպահական պաշտօնական ձեւակերպութիւններէն յետոյ, ազատ հաղորդակցութիւն տրուեցաւ Ֆէրրաթոյի ուղեւորաց։ Տօքթոր Անթէքիրի, Պէտրոս, Լուիսի եւ քոյրը մակակը նստան, որ իսկոյն մեկնեցաւ, եւ նաւահանգստին թուքը զառնալով սահեցաւ նեղ ջրանցին մէջէն, որ միշտ լի է նաւակներով, եւ հասաւ այն անկանոն ծառաստրդ հրապարակին առջեւ, որ ամբարանոցներով, այլ և այլ գործակալութեանց դրասենեակներով եւ սրճարաններով չրջապատեալ է, և որոյ վրայ կը վխտան Մարթէզը, Հրեաքը, Արաբը, Ֆրանսացի եւ բնիկ զօրականք, Կուլէթի գլխաւոր փողոցին բերանը։

Պորիքի նամակը Կարթագինէէն (Կարթեդոն) գրուած էր, եւ այս անուն, հանդերձ դեւանին երեսը կորուսեալ քանի մ'ատեարակներով, միակ մնացորդն է Անիբաղայ հռչակաւոր քաղաքին։

Կարթագինէ երթալու համար հարկ չկայ իտալական փոքրիկ երկաթուղին գործածելու, որ Կուլէթէն Թունուզ կը քանի Պահիրայի լիճը դառնալով։ Թէ՛ ծովափէն, որոյ կարծր եւ նուրբ աւազը պատուական ճեմավայր մը կ'ընծայէ հեծեալաց, թէ՛ եռեւի կողմը գաշտին մէջ բացուած փոշեվից ուղիէն, դիւրաւ կը հասնի որ այն բազմոյն ստորոտն, որոյ վրայ չլինուած է Ակէնէ մի մնացուն եւ ալէքրիական քարոզչաց վանքն։

Երբոր Տօքթորն եւ իւր ուղեկիցք ցամաքն ելան, փոքրիկ ձիերով լծեալ կառքեր կ'սպասէին հրապարակին վրայ։ Իսկոյն այն կառքերէն մին նստելով, Տօքթորն հրամայեց կառավարին որ գիրենք չուտով Կարթագինէ տանի։ Կառքը, Կուլէթի գլխաւոր փողոցն արշաւասյոյր անցնելէ յետոյ, անցաւ այն չքեղ ամարանոցներուն մէջէն, ուր հարուստ Թունուզցիք կը բնակին ամրան ատ եղանակին մէջ, եւ Խարթէնին և Մուսթաֆա փաշայից պալատներուն առջեւէն, որք ծովեզրին վրայ կառուցուած են կարթագենական հին նաւահանգստին մօտ։ Ասկէց երկու հազար տարիէն աւելի առաջ, Հաննի նախանձորդը կը ծածկէր այն բռնադակ ծովեզրը, Կուլէթի տարաւանդէն մինչեւ այն հրուանդանն, որ իւր անունը պահած է ցայսօր։

Սէն-Լուիսի մատուռն, որ երկու հարիւր տարի բարձրութիւն ունեցող բլուրի մը վրայ չինուած է, նոյն այն տեղն, ուր Ֆրանսայի թագաւորը մեռած էր 1230 ին, փոքրիկ չրջափակի մը մէջ տեղն է, ուր տասնեակ մնացորդք կան հնութեանց, վաղեմի ճարտարապետութեան նշխարներ, արձաններու, սիւներու, կոթողներու, խոյակներու եւ անօթներու բեկորներ, քան ծաւեր ու թուներ։ Մատուռին եռեւն է քարոզչաց վանքն, որոյ առաջնորդն է այժմ հայր Տըլամբր, ներկուն հնագէտ։ Այն չրջափակին բարձրէն կը տեսնուի բոլոր տարածն ծովեզրը, Կարթեդոնի հրուանդանէն մինչեւ Կուլէթի տարաւանդն։

Բլրոյն տարոյոյը քանի մը սրճատներ կան, տարաւան չէնք, անդլիական գեղեցիկ նաւամատոյցներով, ուր կրնան մասչիլ նաւահանգստին նաւարներն ու մակրդկներն։ Անկէ անդին Թունուզի չքեղապանծ ծովածոցը կը պարզի, որուն ամեն հրուանդաններն, ամեն սարաւանդներն եւ ամեն լեռներն, եթէ ոչ ուերեկներով, գոնէ պատմական յիշատակներով օժտեալ են։

Բայց Կուլէթէն մինչեւ վաղեմի զինուորական եւ տաճարական նաւահանգիստներուն վրայ տեսնուած պալատներուն ու ամարանոցներուն հետ կը դտնուին նաեւ տեղ տեղ, բլրին խոյտերուն վրայ, փռած տարերուն մէջ, գորշախառն եւ գրեթէ անմատչելի գետնի մը վրայ դճուռ տրնակներ, ուր տեղւոյն թշուառները կը բնակին։ Շատերուն ապրուստի միջոցն է Վիճաբանութիւնը շարունակեցաւ երկուսուքեր, Պահպանողականաց ևս մասնակցութեամբ, որք կը հրճուին տեսնելով թէ երենց ընելիք դործն հերձուեալ Ազատականք իրենցմէ լաւագոյնս կատարելու վրայ են արդէն։ Պահպանողական Նախորդ Նախարարի մը առաջարկութեամբ, վիճաբանութեան շարունակումը թոյլատրեցաւ այս երկուշաբթի։

Վիճաբանութեան այն երկու աւուրց մէջ հաստատեցաւ թէ, Պ. Կլատսդոն իւր դատին նոր երեսփոխաններ չյաւելէ զատ, իւր կուսակիցներէ մաս մ'ելս հեռացուցած է իրմէ, չկրնալով դոհ ընել անոնց խղճմտութիւններն, որք իրեն չափ բացարձակ ձեւով չէին կրնար յարել Իռլանտական Ինքնօրինութեան գաղափարին։

Բայց մայիս 14էն տեղի ունեցած դէպք մը աւելի ծանրակշիռ նշանակութիւն մ'ունի, քանի որ ստուգապէս գուշակել կուտայ Ինքնօրինութեան Մրագրոյն դատապարտութիւնն։ Այն օր Լորտ Հարթինկդըն և Պ. Զէմպրլէյն դաշնակցութիւն մը կազմեցին Կլատսդոնեան Մրագրոյն դէմ, իրենց հետեւորդաց հետ դուսմարելով Լորտ Հանդինկդընի հօր ապարանքին մէջ։ Պ. Զէմպրլէյն ցարդ Լորտ Հարթինկդընի և Պ. Կլատսդոնի միջեւ դիրք մը կը բռնէր։ Մինչ Լորտն սկզբամբ հաւատակ է իռլանտական Ինքնօրինութեան, Արմատականաց Պետն սկզբունքը կ'ընդունէր ինչ ինչ հիմնական պայմաններով. բայց, Պ. Կլատսդոնի մայիս 10ի բանախօսութենէն ի վեր, փոխանակ Պ. Կլատսդոնի հետ միանալու, Լորտ Հարթինկդընի հետ միացած է։ Ուիգներ ու Արմատականներ այն օր բացարձակ դիմադրութիւն յայտարարեցին մերժողական քուէ տալու։ Լորտ Հարթինկդըն ցաւ յայտնեց իւր մէկ սիրելի բարեկամին և քաղաքական պետին (Պ. Կլատսդոնի) դէմ շարժիլ պարտաւորուելուն համար։ Բայց բաւական թէ հանրային պարտականութեան զգացումն էր որ այս ուղղութեան մէջ կը նետէր զինք։ Իւր շուրջ նայելով, և տեսնելով թէ այնչափ հերձուածներով դիմելն պիտի լինէր չանջնջել Կլատսդոնեան Մրագիրը, Լորտն յայտարարեց թէ կը դպար դէպքին նշանակութիւնն, և իւր վրայ ծանրացող պատասխանատուութիւնը. բայց պարտականութեան ճամբէն չպիտի չեղի։ Լորտ Հարթինկդընն յարեց թէ ինք Պ. Զէմպրլէյնի հետ համաձայնած է ո՛չ միայն Կլատսդոնեան Մրագրոյնը մերժելու, այլ նաեւ այն ուղղութեան վրայ ուր անդ. նախարարութիւն մը պարտի հետեւիլ, կարդադրելու համար իռլանտական խնդիրն։ Ուղղութիւն զոր չպիտի պարդեն մինչեւ հոգեւորականի դերն դնել դայն։ Արմատականք և Ուիգները ծափահարեցին այս առնական անվեհեր ընթացքին։ 64 Ազատականք ներկայ էին, և ուրիշ 90 Ազատականք համաձայնութեան գիր ղրկած էին։ 20 Արմատականներ որք Պ. Զէմպրլէյնի հետ մէկ տեղ պիտի քուէարկին, չէին կրցած դալ։ Դումար հերձուածողաց 93։ Մինչ 86 հերձուեալք պիտի բաւէին մերժելու Կլատսդոնեան Մրագիրը։ Մնաց որ, Ինքնօրինութեան Մրագիրը չընդունող Ազատական երեսփոխանաց ամբողջ թիւն ո՛չ թէ 93, այլ 104 կը հաշուուի։ Սոքա արդէն յայտնած են, միւսներուն պէս, թէ հակառակ քուէ պիտի տան։ Ահա՛ այս պատճառաւ այժմէն իսկ կատարեալ իրողութիւն կը համարուի Կլատսդոնեան Մրագրոյն մերժումը։

Քուէարկութիւնն, ուր անհամբեր կը սպասուի, հաղիւ տեղի պիտի ունենայ յունիսի առաջին օրերը, (Ն. Տ.)։ զի բազմաթիւ ատենաբանք արձանագրուած են Կլատսդոնեանց, Հերձուածողաց, Բառնէլեանց և Պահպանողականաց կողմէ։ Արձանագրուածներէն մին է Բրոֆ. Ճէյմս Պրայս, որ Ինքնօրինութեան սկզբունքը պիտի պաշտպանէ ընդհանուր իրաւաբանութեամբ և հերքէ Սրը Հէնրի Ճէյմսի փաստերն, որք սահմանադրական իրաւաբանութեան տեսակէտով էին։

— Պ. Կլատսդոն խորհեր է, եթէ Ինքնօրինութիւնն ընդունել տայ Խորհրդարանին,—այժմ սին յոյս,—զԼորտ Տրֆիրին անուանել առաջին Փոխարքայ Ինքնօրէն Իռլանտայի։

— Ուլստրի (Հիւսիսային Իռլանտա) բողոքական Անգլիացիք և Սկովտացիք կը շարունակեն սպառազինիլ և զինուորական կրթութիւններ ընել, զէն ի ձեռին դիմադրելու համար իռլանտական քաղաքական իշխանութեան մը հաստատման։ Շատ մը անդլիացի և սկովտացի սպայք խոստացեր են Ուլստրի ապստամբաց դլուխն անցնել, այս հայրենասիրական դիմադրութեան համար, ուր կը համակրին։

—Երբ Պ. Կլատսդոն մայիս 10 ին կ'առնեարաներ, Ինքնօրինութեան Մրագիրը պաշտպանելով երկրորդ ընթերցմամբ, նեղեալ էին քանի մը նշանաւոր ունկնդիրք, ընդ որս Բիւսֆէմ Փաշա, Հաֆիզլար Կոմն, Պ. Ոդասլ (ռուսական դեսպան), և Պ. Ֆլրբէ, Նախագահ Ֆրանսայի Երեսփոխանաց Ժողովոյն։

— Սկզբէն կարծուեր էր թէ Սկովտիոյ, Իռլանտայի և մինչեւ իսկ Ֆրանսայի և Պելճիոյ մէջ, Լոնտոնի Խորհրդարանին մօտից տամակներ ձեռք ընկրել, Ինքնօրինութեան Մրագրոյն բ. ընթերցման քուէարկութեան առթիւ համար, յորմէ կը գուշակուի թէ Անգլիոյ Խորհրդարանը պիտի տայ իւր ամենէն հանդիսաւոր քուէներէ մին այն ամենամեծ խնդրոյն վրայ որ ծիր դաբուս մէջ ներկայացուած է իւր որոշման։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍՈՒԼԹԱՆ ԶԲԱՆՑՆ ԹՈՒ կը ծանուցանէ մայիս 17 թուով. Մեկ Լոնտոնի Թղթակցէն կ'իմանանք թէ անդլ. կառավարութիւնը մտադրս բացորոշ հրահանգներ ղրկած է իւր ներկայացուցչին և Դահիրէ, Սրը Ի. Պէյրինկի, Սուէզի Ջրանցքի վրայ։ Յայտնի է թէ այս Ջրանցքի ընդլայնումը կը պահանջէ անդլիական վաճառականութիւնն, (մինչ պէտ նոյն ինքն Պ. տը Լէսէպս և իւր բաժնետէրերը։) բայց եգիպտական կառավարութիւնը ցարդ քաղաքական շարժառիթներով հակառակած է։ Բայց Սրը Խ. Պէյրինկի հրահանգ տրուուեր է ի հարկին ստիպուելց լինելու գործածել Ջրանցքին ընդլայնման համար ն

ՀԱՅԿԱՅԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՇԱԿ Բ.

Ի Հայս Մեծի Հոգեւոր Ժողովոյ Ամենայն Հայոց Ամենայնի Գրիգոր Ի Ամենայն Հայոց Կաթուղիկոս Ի Սեբաստիոյ Ի Գանձակ Ի Ներսեսեանս Ի Ներսեսեանս Ի Ներսեսեանս

ՆՆԷՔՔԵՐԸՆ 248 3/4 հօխայ հաց, 139 հօխ. միս, 30 հօխ. իրմիկ, 25 հօխ. իւղ, 40 հօխ. բրինձ, 35 1/2 հօխ. շաքար, 600 հատ նարինջ, 4 հօխ. պատէմ, 4 հօխ. քիչինէ Ֆըստըլս, 3 հօխ. օղի, 2 հօխ. 325 տրամ վարդեվոյր. Վսեմ Յովհաննէս Պէյ Տատեան՝ 5 հատ հերթ, Բարեսէր ումն՝ 3 կով, Ատէմար Դ. Սավալան 5 դառն, Յարութիւն Շաքարեան՝ 20 թէնէքէ մածուն Սիլիվրիի, Սամսոլլեան Բարսեղ եւ Էմմէքճեան Սարգիս էֆէնտիք, իւրեանց բարի սովորութեան համաձայն ինչպէս ամեն տարի այս տարի եւս Պալըգ բազարի եւ Պահչէ Դարբուի սեղանաւորներէ հաւաքելով յանձնած են՝ 233 հօխ. բրինձ (6 զամբիւղ), 125 հօխ. աճառ (2 պարկ), Կիրասունի բարեպաշտ աղջիկներէ հաւաքեալ ջանիւք տեղւոյն Պատ. Թաղ. Խորհրդոյ, զոր ստացանք Տրապիզոնի բարեխնամ Առաջնորդ Գեր. Տ. Գարեգին Մ. Վարդապետ Սրբազանցի մրջոցաւ, 300 հօխ. լուբիա, Կիրասունի Պատ. Թաղ. Խորհրդոյ Ատենապետ Ասատուր Վէյլէտեան՝ 160 հօխ. լուբիա, Յովակիմ Գ. Խըարչեան՝ Կիրասունցի՝ 110 հօխ. ոսպ, Բարսեղ Յ. Խալէնճեան եւ եղբարք՝ 62 հօխ. աճառ, 38 հայոց բրինձ, 300 հաւկիթ, Պօղոս Ասիէեան 300 հատ հաւկիթ, Գումգապուի եւ Լանկայի ձկնորս եղբարք ձեռամբ ձկնորս Մկր. ազայի՝ 700 հաւկիթ, 200 լէմոն, 15 հաւ 50 հօխ. ձուկ, 7 հօխ. չէհրիյէ, 2 կողով ձկնակնիք, Ս. Ղ. Պաշիզպանեան 205 հատ սիկառի թուղթ, Յակոբ Հըրեան՝ 600 հատ սիկառի թուղթ, Բարեսէր ումն 6 հօխ. ալիւր, Հիւանդանոցիս խոհարար Նազարէթ Արապեան՝ 1 դառն, 30 հօխ. թահին հելվաի, Զուբար չէչմէ խան բնակեալ Համամճի Տօնիկ՝ 6 հօխ. շաքարեղէնք, 2 1/2 հօխ. շաղոնակ, Բարեսէր ումն՝ 4 հօխ. ծխախոտ, Պուտա Բէյզի «Մաքոցի» Տեսչութիւն Տօքթ. Մատթէոսեան էֆէնտիի միջոցաւ՝ 23 չիլ հանքային ջուր, Գրիգոր Պէրպէրեան՝ 2 1/2 հօխ. գինի (բաժկոցս), Խաչիկ Էմմէքճեան՝ 105 հատ եաղմա զանազան տեսակ, Հիւանդանոցիս վարժուհի Անթառամ Պետրոսեան՝ 4 հատ բռնիչ Ս. Աւետարանի, 2 հատ խոհրդանոցի փոքր վարագոյր, 2 հատ սեղանի սփռոց, Գառնիկ Գալֆֆեան՝ 26 զոյգ կօշիկ, Մկրտիչ Շիրինեան՝ 8 չէքի փայտ, Եղիա Բիպարեան՝ 1 զոյգ ֆօթին, Բարեսէր ումն՝ 8 1/2 կանգուն խաս, Արրահամ Մատթէոսեան՝ 20 օրինակ Նումանէի Խութթը Օսմանիյէ։

Ի դիմաց Հոգաբարձ. Ազգ. Հիւանդանոցի

Ա.Գէն-Դուզիր Ա.Գենապէտ

ՏԻԳ. ԿԻՒՄԻՒՇԿԵՐՏԱՆ ՄԻՌ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ՀԱՅՈՑ

Շնորհակալութեամբ կը ծանուցանենք թէ հետեւեալ նուիրատուութիւնք եղած են Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց։

Պայազիտի Առաջնորդ Գեր. Տ. Յովհ. Ծ. Վ. Ասատուրեանէ դահ. արծ. 60. Վսեմ. Յովհաննէս էֆ. Սպարթալեանէ իւր կոտրած գումարին տարեկան տոկոսներէն ընկերութեանս ենկած բաժինն օսմ. ոսկի 5 1/2, Զմիւռնիայէն, Ազնու. Տ. Վարվառէ Ս. Իրիցճեանէ ի յիշատակ իւր հանգուցեալ որդւոյն 5. Դարձեալ Զմիւռնիոյ ազգայիններէն Մեծ. Սահակ էֆ. Աւետիկեանէ ի յիշատակ իւր հանգուցեալ Տիկնոջ ընկերութեանն կոտրած տարեկան գումարն դահ. արծ. 200. Մեծ. Տօք. Պարոնիկ էֆ. Մատթէոսեանէ 1886 տարւոյ նուէր ֆրանք 20. Մեծ. Դառնիկ էֆ. Սերովբեանէ, տարեկան նուէր օսմ. ոսկի 1. Մեծ. Տիգրան էֆ. Ուսկէտեանէ 1. Մշոյ ազգայիններէն Մեծ. Սահակեան էֆ.է նուէր 1. Նոյնպէս Մշոյ ազգայիններէն Մեծ. Մուրեան Սուրէնի էֆ.է դահ. արծ. 40. Հեռաւոր ազգայնէ մը ձեռամբ Աբէ-Եբէի Պատ. Վարչութեան 117. 50. Զէյթունի մէջ վերջերս Վսեմ. Դայմաքամ Պէյի հովանաւորութեամբ տրուած թատերական ներկայացման զուտ հասոյթ 590. Պոլսոյ մէջ վերջերս Մեծ. Հայկունի Խաչիկ, Ասատուրեան Սարգիս, Սահակեան Պետրոս և Պաղտասարեան Հաճի Կարապետ էֆ.ներու ձեռամբ հաւաքեալ առթիւ մը 140. Մեծ. Տօք. Անդրանիկ էֆ. Թէրզեանէ այլ և այլ գրեանք օրինակ 6. Պատ. Վարչութիւն Աբէ-Եբէ և Մաէս լրագրաց Աբէ-Եբէ օրինակ 1 Մաէս օրինակ 1. Մեծ. Մ. Մամուրեան էֆ.է Աբէ-Եբեան Մամուլ 1 օրինակ, Տարբեր տարագնչանաբերեան 5 օրինակ. Մեծ. Աբիկեան Մինրան էֆէնտի՝ Առաջնորդ ընթերցանութեան օսմ. լեզուի օրինակ 8. Թուրքերէն Նամականի օրինակ 1. Էքսիրի Էլիֆպայի Օսմանի օրինակ 1. Մեծ. Խմբագիրը «Ճաշլի Ոսկեղէն Հայ. Դարբեան հանդէսի» Ճաշլի օրինակ 2. Մեծ. Նազարէթ էֆ. Տաղաւարեանէ Գիւրէնի Շաբթամ օրինակ 5. Մեծ. Եղիա էֆ. Տէմիրճիպաշեանէ Դրէան և Նմանատիպ Շաբթամ օրինակ 2. Մեծ. Փանոսեան Կարապետ էֆ.է Մանը-Ռէ էֆէնտիր օրինակ 1. Մեծ. Մինաս էֆ. Դաւիտեանէ Մէնմանաչէ Աիպար -Պատկեր Հայ կենաց- օրինակ 1. Մեծ. ազգայնէ մը դարձեալ Մէնմանաչէ Աիպար -Պատկեր Հայ կենաց- օրինակ 1. Պատ. Ասիական Ընկերութենէ Երէւանդ օրինակ 1. Մեծ. Աբրահամ էֆ. Մատթէոսեանէ, Օրինակ օսմ. տառից օրինակ 12.

Պատիւ ունինք ծանուցանել թէ Երզնկայի մէջ Մատանճիւղ մը կազմուած է այս անգամ հետեւեալ Պատ. անձերէ, համաձայն ճիւղային Կանոնադրին.

Մեծ. Տեարք

Յովհաննէս էֆ. Շիւբրանեան—, Ա.-պենապետ

Միհրան էֆ. Ասատուրեան —, Ատենադպիր.

Զարմայր էֆ. Սանդիկեան—, Դանձապետ.

Պ. Տ. Անդրէասեան էֆ.—, Անդամ

Տ. Սարաֆեան էֆ. —, »

Սոյն Մատանաճիւղն գործի ձեռնարկած լինելով արդէն, ներկայիս ջերմ հրաւէր կը կարդամք Երզնկայի Պատ. ազգայնոց մասնակցիլ բացուած բաժանորդագրութեան և արդեամբ նրպատուել ընկերութեանս։

Ի դիմաց Հայց Միաց. Ընկ.

Տնօրէն Ժողովոյ

Ատենադպիր Ատենապետ

Գ. ՉՈՂՐԱՊ Գ. Յ. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

ԼՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լրագրութիւնն սպաննեց դպրակնութիւնն և լրաբերութիւնն ալ լրագրութիւնն սպաննելու վրայ է։ Ոչ ոք պիտի մեռցնէ զլրաբերութիւնն. ինքնին պիտի մեռնի։ Ժամանակի մը դրական անկման վերջին ծայրն է սա. դրուագապանն է որ դրագէտին տեղ կ'անցնի։

Վաթսուն տարի առաջ, նա որ դրական արժանիք մ'ունէր, նա որ կրնար գրիչ մը բռնել և էջ մը լեցունել քանի մը գաղափարներով ու քիչ մը ոճով, վէպ կը յօրինէր, բանաստեղծութիւն, թատերգութիւն, բանասիրութիւն, խնամասիրութիւն կ'ընէր։ Ուռեալ և բազմահմուտ մատենագիրն, առանուն պակաւոր դպրութենց և ինանէն իրաւագիտութեան, դասական ուսումնասիրութեամբ մնած, կը ջանար աչխարհ մտնել լաւ շարադրեալ գրքով մը եւ համբաւ կը վաստկէր քանի մը գեղեցիկ էջերով, որք լի էին հանճարով, տաղանդով, խելքով։ Ռոքբլան, Ալֆոնս Քառ և Մէռի կը կոչուէին ու Բարիզցիները կը գիւթէին սքանչելի խորհրդածութեամբք որք պարբերական հաւաքածոյից մէջ կը հրատարակուին։ Գաղաքականութիւնն ալ իւր մարդիին ունէր, որք հեղինակութեամբ կը քննէին օրուան մեծ խնդիրներն մասնաւոր հանդէսներու մէջ, մերթ հրատարակելով և ընտրեալ հասարակութենէ մը գնուելով։ Այն տատեն, փառքը նախամեծար կը համարէին տակէն եւ մարդ մէկն էր իւր գաղափարներով, ոճով, անհատական հանճարով, ստորագրութեամբ։

Յետոյ եկաւ ամենօրեայ լրագրութիւնն։ Հարկ եղաւ որ մարդ ամեն օր ի հրապարակ իջնէ եւ հմտութիւն ու ներքամութիւն թափէ։ Ամեն օր, բազմարժէք մարդիկ, որք Ռոշֆոռ, Ալպէր Ուոլֆ, Օրելեան Շող, Օկիւսդ Վիլբռ, Վագռէ, Լոդրուա կը կոչուէին, օրուան խնդիրներուն վրայ կը խօսէին սիրուն բառերով, ներքամիտ խորհրդածութեամբք. երգիծական մեկնութեամբք։ Ամեն առաւօտ, այդ պաշտելի հեղինակներն հասարակութեան կուտային գեղեցիկ փայլիլուն ոսկեդրամ մը, որ կը նորոգուէր յաջորդ օրն։ Թերեւս լուսադոյն կը լինէր թէ այդ տաղանդներն ամիսն անգամ մը միայն ի հրապարակ իջնէին։ Այն տատեն պիտի կրնային մերթ ընդ մերթ արտադրել գեղեցիկ գործ մը, երկարապէս խորհուած, խնամով գրուած, փոխանակ երենց այժն սպառելու փախստեայ յօդուածներով որք քառորդ ժամուան մէջ կը լափուին եւ նոյն հետայն կը մնացուին։ Ի՛նչ փափկաճաշակ վիպասաններ, ի՛նչ հանճարեղ խնամասէրներ, քանի՛ սքանչելի երգիծարաններ քրոնիկագրոց այդ համասեղութեանց մէջ, հարկադրեալ օրն օրին արտադրելու և մնոր մնոր սպառելու իրենց միտքն։ Այսպէս գիրքը կը մեռնէր յօդուտ յօդուածին որ յանպատրաստից կը գրուէր սեղանի մը անկեան վրայ. այսպէս, լուրջ խորհրդածութեան, խմաստուն մեկնաբանութեան կը յաջորդէր ահռելի արդենութիւնը (ֆէրեսուէրէ)։

Լրագրին, իւր անմիջական փառքին, դիւրին չահով, հղօր ազդեցութեամբ, արագ յաջողութեամբ կը գրբաւէր դրագէտը և կ'սպանէր գիրքը։ Ի՛նչ հարկ քանի մը ամիս կեանքը մաշեցնել մեծ գործի մը վրայ, հարկադրուած լինելով ինքզինքը ծանօթացնել և հաշտ ընդունելութիւն գտնել, գործ մը այր արդիւնքն անտոյդ, տարակուսական էր, մինչ լրագրին անդ էր, պահանջելով իւր ամենօրեայ ճարակն, խմագրին ապահովելով փոյթեռանդն ընթերցողներ և տոյդ շահ մը։ Բռէվո-Բառատօր թէն, Ուայս, Ճօն Լբռան, Ապու, ամեն անունք որք տասներեւիններորդ դարու Վոլդէռներն և Տիտռոները պարտէին լինել, ամեն անունք որք կընային հրապարակ իջնել ի ձեռին ունենալով մատեան մի, բառարան մը, երկասիրութիւն մը բառին բացարձակ նշանակութեամբ, ընդ քարշ տարուած են լրագրութեան հոսանքէն եւ իրենց տաղանդը ցան ու ցիր սփռած են բիւրաւոր յօդուածներով որք եթէ միանան, երեք հարիւր երեսնոց հատորի մը արժէքը չունին։

Ուրեմն դրագէտն է որ վճարած է այս փոքրիկ մատնն ծախքերը։ Լրագրութիւնը, մինովացուլ զարհուրելի, լափեց լափլփեց դարուս ամեն դաղափարներն և համայն ոճը։ Գրատուներն ինքաւ և տաղաւարն յաղթանակեց։ Որքան ալ մեծ լինէր չարիքը, տակաւին հանդուրժելի էր։ Ֆրանսական լրագրութիւնն, Առմանն Դառելէն մինչև մեր օրերս, տակաւին գերազանց լրագրութիւն մ'էր, վայելուչ, շքեղ, ներքամիտ, բարեկազմ և շահագրգիռ։ Հրապարակագիրը մէկն էր կամ գէթ բան մ'էր։ Ստորագրութիւն մը արժէք մ'ունէր։ Եթէ բուն գեղեցիկ դպրութիւնը մեռած էին, հասարակութիւնը տակաւին օրաթերթից մէջ կը գտնէր ընտիր յօդուածներ, զուարճալի քրոնիկներ, ֆրանսերէն լեզուով գրուած պատմութիւններ, գեղարուեստական քաջ քննադատութիւններ, հոգեբանական ուսումնասիրութիւններ,—մէկ խօսքով, տակաւին դրական ձեւ մը և ճաշակ մը ունեցող գրուածներ։

* * *

Այլ աւասիկ հով մը բրդաւ որ քիչ առնէն անդունդն յատակը պիտի գլորէ լրագրութիւնն, ինչպէս որ լրագրութիւնն ըրաւ դրականութիւնը։ Այդ թաթառն է Լրաբերութիւնն։ Ասի անխորհրդածութիւնն է որ կը պատէ կը պաշարէ մեր դրական բարքը։ Տակաւ առ տակաւ մտնելը կուլ կը տրուի այդ եկամուտ տարբին որ ի բաց կը մերժէ ոճը, գաղափարները, բնատիպ ոգին և անհատականութիւնը։ Պ. Ոն Լբմուանի դռնապանն իւր տիրոջմէն գերազանց հրապարակագիր մ'է։ Մինչդեռ առաջինն ամեն ջանք ի գործ պիտի դնէ որպէս զի կարենայ հասարակութիւնն հմայել քանի մը ներքամիտ խորհրդածութեամբք քաղաքական կացութեան վրայ, երկրորդը վստահ է որ անհուն յաջողութիւն պիտի գտնէ հասարակութեան պատմելով իւր վարձակալին առտնին կենաց վերաբերեալ ամեն շաղփաղփութիւնները։ Խմբագրապետ մը ալ չհարցներ գրողի մը թէ քննադատութիւն կ'ընէ, կարո՞ղ է ատենադրութիւն մը խմբագրել։ Հետաքրքիր է իմանալ թէ մանրամասն տեղեկութիւններ պիտի հարզրդէ՞ իրեն անձնաւորութեան մը կամ դայթակղական դէպքի մը վրայ։

Ասի մանն է ամենայնի որ դրականութեան կը վերաբերի։ Մամուլն, այսինքն ժամանակակից դրականութեան ամենէն բացարձակ, ամենէն բազմատարած ներկայացուցիչն, այլ ևս չվերաբերիր ամենէն գեղանոյն, ամենէն ներքամիտն, այլ ամենէն լաւատեղեակն կամ ամենէն յանդգնագնին։ Խիզախ երիտասարդն որ նախարարի մը ենչարանը կը սպրդի գաղտնիք մը կորզելու համար, անհունապէս գերազանց է Պ. Օկիւսդ Վագրիէն երբ խօսի Հելլենական խնդրոյն վրայ, կամ Պ. Սարսէյէն երբ քննէ Դոգէլէի արժանիքը։

Ապահովապէս, Ամերիկացիներէն առած ենք լրաբերութեան արհեստն։ Անոնց մէջ, լրաբերութիւնն օրուան Աստուածն է, որովհետեւ Ամերիկացին դեռ մանուկ ընթերցող մ'է, անկարող հասկնալու արուեստի և գրականութեան բարձր առարկայները։ Պէտք է կրթել զայնս, և, առ այս, գործի ձեռնարկել ինչպէս կ'ընենք մանկանց հետ, որոց նախ կը պատմեն Բրդի Բուսէի պատմութիւնն որպէս զի սակաւ առ տակաւ անոնց միտց մէջ մտցնեն յունական և հռոմէական գեղեցկագոյն առասկները։

Արդարև, Ամերիկայի մէջ, լրագրութիւնը դրական արուեստին բարձրագոյն կատարն է։ Քանի երեսնոց լրագիր մը յիշուելու արժանի տո՛ղ մը չը պարունակեր։ Բացէք Նիւ-Եորք Հերալդի ո՛ր թիւն որ կուզէք և ամբողջ սիւնակներ պիտի գտնէք արտառոց ու չահեկանութենէ զուրկ խօսակցութեամբք լի։ Անդ կը պատմուի Պ. ոը Լէսէբսի տարատին գոյնը, փողպատին ձեւը, թէ ի՞նչ կ'ուտէ սեղանին վրայ, ի՞նչպէս կը մաքրուի, թէ խոկա՞յ, կոշիկներուն և ձեռնոցներուն ծայրը։ Միացեալ-Նահանգաց մայրաքաղաքը մնոող ամենադոյզն օտարականն անմիջապէս կը հալածուի հաղարաւոր տրդէտ ու սովատանջ լրաբերներէ որք իրենց զոհին վրայ յոյս դրած են՝ քանի մը տողերով տան ֆրանք շահելու համար։ Ոչ մէկ ատորութեան, ոչ մէկ յանդգնութեան, ոչ մէկ նուաստութեան առջեւ չեն ընկրկիր։ Կ'ըպասեն օթեւանիդ ներքանցքին մէջ, կը հարցափորձեն զքեզ, դլուխդ կ'ուռեցնեն, և վերջապէս օձկրդ աղատելու համար կ'ստիպուիս քանի մը խօսք ըսել որոց վրայ հարիւր յիսուն տողնոց յօդուած մը կը շինեն։

Աչացս առջեւ ունիմ Նիւ-Եորք Հերալդի մէջ պատմուած տեսակցութիւններ յորս կը խօսուի հարցաքննուած անձին նախաճաշած պիֆթէքին, վերարկուին կորուածքին, փեղոյրին ձեւոյն վրայ։ Ինձ հարցուցին թէ տարին ո՛րչափ կը վաստկէի, թէ լոդիկներս Լոնտո՞ն շինել կուտայի, թէ ճաշի ատեն ի՞նչ կ'ուտէի, կառքո՞վ թէ հեծիտն երթալ կը սիրէի, ծովէն կը բռնուէի՞, քանի՞ տարեկան էի և ուրիշ բազմաթիւ մանրամասնութիւններ առտնին կենացս վրայ։

—Բայց ասոնք ի՞նչ կարեւորութիւն ունին ձեզ և ձեր ընթերցողաց համար, կը հարցնէի այդ հետաքրքիրներուն։

—Ընթերցողներն ասոնք միայն կը սիրեն, պատասխանեցին այդ երիտասարդներն, և եթէ չպատասխանէք մեզ, մենք կը հնարենք ձեր պատասխանները։

Ինչպէս կը տեսնուի, Ամերիկայի մէջ լրաբերութիւնն անամոթութեան կը հասնի։

* * *

Բնականաբար ազով չպիտի զբաղիմ և ուստերս պիտի թոթուէի այդ անարգ անխորհրդածութեան առջեւ, եթէ ցաւօք չտեսնէի թէ մեր Բարիզեան բարքերն ողբաւ՝ կ'ուրիկնան։ Անչուշտ դեռ հասած չենք մինչեւ այդ կէտն, այլ ստուգապէս պիտի հասնինք։ Եթէ մեր մէջ կան տակաւին դրագէտ ու ճաշակագէտ լրաբերներ, քիչ առնէն տեղի պիտի տան նոր սերնդեան մը որ չպիտի ընկրկի ոչ մէկ սահմանի առջեւ։ Օր քան զօր, լրագրաց մէջ յօդուածոց տեղը կը նեղեցայ և լրաբերութեան տեղը կ'առաւելու։ Այլ եւս չհրատարակուիր թիւ մը յորում մեծագոյն տեղը տրրուած չլինի տեսակցութեան մը պատմութեանը։ Վերագիրը միայն կը յանկուցանէ հասարակութիւնն, յօդուածն ընդհանրապէս սնամէջ է։ Պարզ է թէ երբ լրաբեր մը հարցումներ կ'ուղղէ խօսակցի մը, սա կը փութայ ինքզինքը գովել և ընդհանուր անարժէք նիւթերու վրայ խօսիլ։

Երբ, Պ. Թէրրիի անկումէն յետոյ, գնացին տեսակցիլ Նորա հետ, ուզածը պատասխանեց. թէ հրեշտակ մը և զոհ մ'էր, եւ զգուշացաւ բան մը յայտնել իւր յատակագծերուն վրայ։ Նմանապէս հարցափորձեցին զՊ. Վերկուան՝ Օր. տը Սանպրէյոլի հետ ունեցած յարաբերութենց վրայ։ Պ. Վերկուան նոր բան մը չյայտնեց եւ եթէ գաղտնիքներ կան նորա և տարփուհւոյն միջեւ, բնական է որ յերեւան չհանէ զայնս։ Եթէ Պ. Վերկուանի տեղը ես լինէի, ազդուարար կը մերժէի պատասխանել. այլ ազոր համար պէտք համարձակութիւն ունենալ, և որովհետեւ լրաբերներն աշխարհին թագաւորներն են, մարդ չհամարձակիր։

Սակայն այսու հանդերձ լրաբերութիւնը չպիտի տեւէ ընդ երկար, որովհետեւ մանր մանր շաղփաղփութենց ու չարախօսութենց մէջ պիտի իյնայ եւ վերջ ի վերջոյ պիտի լինի չահեկանութենէ ընթերցողէ զուրկ։ Եւ յետոյ, եթէ դժուար է դրագէտ մ'եւ հրապարակագիր մը լինել, բացարձակապէս դիւրին է ամեն մարդու լրաբեր մը լինել։ Մարդ կրնայ տող մը բան գրել չգիտնալ եւ կարող լինել պարոնի մը տունը ներկայանալ, զայն խօսեցնել եւ ապա դրագրի մը պատմել միտքը պահած խօսակցութիւնը։ Պէտք է միայն արտաքին ցոյց եւ ծանրութիւն ունենալ, բան մ'որ ամեն մարդու կարողութեան սահմանին մէջ է։

ԱԼՊԻՆ ՄԻՑՕ
(Ֆիկարո)

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Ս.ա Պ.

Տէր,

Պատիւ ունիմք ծանուցանել Ձեզ թէ մեր Մեծ. Սարգիս Միհրան Մինասեան քաշուած է Ընկերութեանս անդամակցութենէ անցեալ 1885 Դեկտեմբեր 19/31 թուականէն սկսեալ։

Խնդրելով որ բարեհաճիք չարունակել Ձեր առեւտուրը մեր վաճառատան հետ,

Մնամք յարգանօք

Ս. Մ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ Ի ԸՆԿ.

Կ. Պոլիս

1/13 Մայիս 1886 2—6

Ա.Զ.Դ

Ժ. Տ. Ծանէթթոյի դրամատունը պատիւ ունի ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ Բուսմէրիի Արեւելեան երկաթուղեաց արժէքդիոց 98րդ վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ 19/1 յունիսին Արքունի Փոստերանոցին մէջ։

ՀԻՊ հաբ-բ ՌԻ-ԲԷ դիպ շՏԻՆ

ՄԵԾ ԲԱԺԻՆ 300,000, 25,000, 10,000 ֆրանք.

Շահուց մէկ հինգերորդին իրաւունք ունեցող 100 թիւեր ի մի կը ծախուին 150 զրշ.

50 թիւեր 75 զրուշ
25 » 37 1/2 »
10 » 15 »
5 » 7 1/2 »

Շահուց ամբողջութեան իրաւունք ունեցող մէկ տոմսին գինն է 7 1/2 զրշ. կէսինը 5 և մէկ քառորդինը 3 զրուշ։

Այս տոմսերը կը ծախուին մի միայն Ժ. Տ. Ծանէթթոյի Դրամատունը, Գալաթիա, Գօմիսիօն խան, թիւ 18, եւ որպէս զի արգոյ հասարակութիւնը չը շփոթէ զայնս ուրիշներու ծախած տոմսերուն հետ, Դրամատունս հարկ դատած է դրոշմել զայնս չեղանկիւն կընքով մը որ տասկերէն լեզուաւ կը կրէ «Վաճառականութիւն երաշխաւորեալ Ժ. Տ. Ծանէթթոյի Դրամատունէն» բառերը, և կը խնդրէ որ նկատողութեան առնուի այս պարագայ։

Շահած տոմսերն, որպէս ամեն ատեն, անմիջապէս պիտի վճարուին հնչեալն գրամով Դրամատան կողմէ։

Փափաքողք պարտին ժամանակին դիմել վերոյիշեալ Դրամատունը։ Դաւառներէն եկած յանձնարարութեանց հետ պէտք է փոխարժէքը զրկել դրամով։

Դիմել առ

Ժ. Տ. ԾԱՆԷԹԹՈՅ

Կալաթիա, Գօմիսիօն-Խան, թիւ 18

ՇԱՀԱՒՈՐ. ԱԶԴ

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՆ ԲՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԵԱՑ

Սոյն վիճակահանութեան 98րդը պիտի քաշուի այս անգամ Արքունի փոստերանոցին մէջ՝ յառաջիկայ 1886 Եւրոպ. յունիս 1ին— այսինքն մայիս 20ին—։ 500 թիւեր պիտի շահին. առաջին պարգեւն է 300,000 և երկրորդը 25,000 ֆրանք։ Ասոնցմէ զատ 48 թիւեր ևս այլ և այլ մեծ պարգեւներ՝ իսկ մնացեալ 450 թիւերն 400ական ֆրանգ պիտի շահին։

Շահելի զումարին ամբողջն ստանալու իրաւունք ունեցող բաղդատոմսին վճարելու է 7 1/2՝ կէսին 3 և քառորդ մասին 3 դահեկան։ Ասոնցմէ զատ կան նաև 25 հատը միատեղ, միայն մէկ քառորդը շահելու իրաւունք ունեցող բաղդատոմսերը, որոց գինն է 37 1/2 դահեկան և զորս ունեցողը կը համարուի 25 թիւերու միանգամ տէր։ Ասոնց մայրերը Էսաեան և Զարիֆի դրամատանց մէջ ի պահ դրուած են։ Գաւառներէն հնչուն դրամի տեղ ֆոլ ալ կ'ընդունուի։

Իվմոզոց չնայուած բաժնեթղթոց թիւերն առանց ո և է փոխարինութեան կը նայուին։ Ցանձնարարութիւնք ընդ փոխ կը կատարուին։ Դիմել ուղղակի առ ՄՈՒՐԳՈՐ Յ. ԳՈՒԼԱԳՈՐԳԵԱՆ, Ղալաթիա կամուրջի գլուխ թիւ 33։

ԻԼԱՆ

ԽԱՉԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՒ ՇԱՀԱՆԷ

Էրզրգ անպարրնա ալբնաճագ Մրսրը բիրինճիին սօն գարարը գաթիսի մայիսը բուսմինի օն իրինճի բազար իրթէսի կիւնիւ վերիլէճեկինտէն, թարիգ օլանլարքն եէվմը մէգբիւրտ սատթ տօգուզս գատար Խազինէի Խասսի Շահանէյէ կէմէրէրի իլան օլունուր։

7 մայիս 302

1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԿԷՐԻ

Ասաքիրի Շահանէ իչիւն միւպայեա օլունաճագ օլան ալթմըշ պին գըյէի ճէտիա Զէյմէ բազարը իւզիմինին պէհէր գըյէսի իւչ զուրուշա թարիպի էօհտէսինտէ օլուպ, իչպու մայիսը բուսմինի օն իքինճի բազար իրթէսի կիւնիւ գարարը գաթիսի վերիլէճէճէկինտէն, վէ օն իւչունճիւ սալը կիւնիւ տանի թէգարրուր իտնէճէ. ֆիյաթլանան եւիզատ պէշ թէնզիլի գապալ օլունաճաղնտան, իթթայա թալիպ օլանլարքն մագամ Սէրասքէրի լէվազիմանթը ուժումիպէ տարիբէսինէ կէմէրէրի իլան օլունուր։

8 մայիս 1886

1—3

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՈՆՍՈՒԻՏԻ ՊԱՐՏՔ

1881 Դեկտեմբեր 8/20ի Կայսերական Իրատէով Թողեալ Հասոյթք

Ե. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ–ԱՊՐԻԼ 1886

ՀԱՍՈՅԹՔ	Զուտ հասոյթ գաւառ. վարչ. Ղրուշ		Ընդհ. տնօրէնութեան կողմէ վճարեալ ծախք Ղրուշ		ԶՈՒՏ ՀԱՍՈՅԹՔ Գաւառական եւ կեդրոնական վարչութեան Ղրուշ		Օսմ. ոսկի		Նախորդ ամիսներէն Օսմ. ոսկի		Դեւմար մինչեւ 1886 փետր. 28 Օսմ. ոսկի	
Վերջանուղղակի տուրք. Նվախտոս (յետնեալ արդյ գանձումն)												
Աղ												
Դրոշմ	6,399,562	36	295,058	14	6,104,504	22	59,488	20	72,496	77	131,684	97
Ոգեկից ըմպելիք												
Զինարան												
Մետաքս												
Միասնոտ Հասոյթք Բէժիկն(*)									87,500		87,500	
Հարկ Պուլկարիոյ փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդին առնուելիք 100,000 Օսմ. լիրայով՝ մինչեւ ցորոշումն յիշեալ Հարկին	441,470	18			441,470	18	4,360	44	4,868	68	9,229	12
Յաւելուած Կիպրոսի հասոյթից փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդին յաւելուածով, կամ Մաքստան վրայ փոխանակագրեալ գրամագլուխ 130,000 Օսմ. լիրայով												
Արեւելեան Բուսմէլիի տարեկան հարկին												
Թեմքէքիի տուրք, Մաքստանէն փոխանակագրով վճարելի												
Սերպիոյ, Դարատաղ, Պուլկարիոյ և Յունաստանի բաժին ընկած պարաք												
Գումար	6,841,032	54	295,058	14	6,545,974	40	63,848	64	164,565	45	228,414	09
Զանազան հաստատութիւնք. Պատասխան դրամներէ առնուած շահ												
Լուսամարշահ (ժաժիս) գրամից փոխանակութեան վրայ												
Ընդհ. գումար	6,841,02	54	295,08	14	6,545,974	40	63,848	64	164,565	45	228,414	09

	Ղրուշ		Օսմ. ոսկի		Օսմ. ոսկի	
Վճարեալ գումարք Կայսերական Իրատէին 10 և երկու յօդուածներով նախատեսեալ արժէքներուն ի հաշիւ						
Բիճնոսիտէ պարտուց տոկոսին համար նշուած քաշուած և Կ. Պոլիս վճարուած գումարք			159,135	67		
Օսմանեան Ընդհանուր Պարտուց Վարչական Խորհրդին ընդհանուր ծախք			3,630	25		
Օսմ. Կայսերական Պանքան դրուած ոսկեղրամ			56,457	56		
» » » » փոխանակիչի դրամ	873,456	48	8,444	65		
Կ'դրամական վարչութեան մնացեալին մէջ ոսկեղրամ						
» » » » փոխանակիչի դրամ	75,419	73	745	96		
					228,414	09

Ի Դիմաց Վարչական Խորհրդոյ

Նախագահ (Ստ.) Ժ. ՕՊԱՄԼ

Խորհրդական Պատուիրակ (Ստ.) ԿԷՇԷՐ

Վաւերացեալ հշդութիւնն ըստ տումարաց

Կ. Պոլիս, 5/17 Մայիս 1886 (ԿԲ+)

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԵՒՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,591,956
ՀԱՍՍՅԹ 1884 ՏԱՐԻՈՅ 1,718,462

ՆՕՐԹՀՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 2,993,181
ՀԱՍՈՅԹ 1884 ՏԱՐԻՈՅ 828,858

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վճարեալ զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած ՁԱՆՆԵՐՆ 11,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 500,000 — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 120,000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամադրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոյց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գումրիոն-խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերաբերեալ երեք Ընկերութեանց։

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՍԻԼԻԱՅՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիայէ և Բոլիէ դէպ. կանոնաւորագոյն բեռնող

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Ասիայէ որ մայիս 19ին Մարսիլիա և մայիս 26ին Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է ԷԼԻԷՆԷ որ պիտի մեկնի մայիս 17ին։

Ուղղելի և աւելի տեղեկութեանց համար

Նաւակալէն, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՈՔ ԲԸՊՊԻՆ,
Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միւլէթ
514 Մոմխանէ փողոց, Թիւ 121

ՖՐԼԷՏ· ԼԻՅԼԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՃ

Ոչ կանոնաւորագոյն կը բռնէ Լիվերբուլ և Ամերիկայ դէմ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալմերիան	2500	Յաստեան	3700
Ալզատիան	2500	Ցլամիեան	3700
Անտարտեան	2300	Ցլամեան	3700
Ամերիկեան	2500	Լուսերիան	3500
Ասիան	3700	Լիվերբիան	5500
Գավարիան	6000	Լուգրիան	5500
Գուլֆարիան	6000	Լեսպիան	2200
Քասթիլեան	800	Լիկուրեան	2500
Սպարտեան	2000	Լիսպան	800
Տուրս	700	Օրսորթ	700
Էնթիրէն	3700	Ռեսիան	3800
Յապոնեան	3700	Վալենսիան	6800
Յաղերիան	3700	Վիրջինեան	6800

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ
ԷՏՈՒԱՐԴ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 36, 38, Եէնի Միւլէթ խան, Ղալաթիա.

Նաւատեսակք, Գարտնայք Ցրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվերբուլ

Գործակալներնիս

Կ. Պոլիս, Իտուարտ Լաֆոնդէն.
Զմիւրնիա, Գ. Ուիթոլ և ընկ.
514

ՔԻՊԻՆԱՐ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՃ

Ոչ ոփոքը տոնի մ'ամբամ կը բռնէ Լիվերբուլ և Մէլբուրնի դէմ.

Ուղեւորը և ապրանք կ'ընդունուին Նիւ Եորքի, Պոսթոնի, և Միացեալ Նահանգաց ու Գանատայի ամէն կողմերուն համար. Նիմանպէս Հավրի, Ռուէնի, Բարիզի, Լոնտոնի, Կլասկովի, Մանչէսդրի, Պրատֆորտի եւն. եւն. համար։

Ուղեւորաց համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Ամէն շոգենաւու մէջ կայ կին գասպոյր մը

Ընկերութեան շոգենաւերը նշանաւոր հանդիսացած են իրենց հանգստաւէտութեամբ և կանոնաւորութեամբ։

Տէտերդրա շոգենաւը, նաւապետ Ճոնէս, Լիվերբուլէն ամէն Կ'ապասուի յառաջիկայ ամսուն սկիզբները։

Գործակատար ԹՈՄԱՍ Զ. ՀՈՒԼ
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալի
511 փաստաբան խան Ղալաթա

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՋՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԿՐՈՂ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Հ. ԼԱՆԺ

24, Բէրլէնդէ պաղար, Գալաթա

ԽՈՀԱՆՈՑԻ ԳՈՐԾԻՆԵՐ
(Պղնձէ, ձուլածոյ և թափած երկաթէ)
ԽՈՀԱՆՈՑԻ ԶՄԻՆԼՆԵՐ
ԲԷԳԴԱԼՈՎ, ՏՈՒԳՈՅՂ, ՎԱՌԱՐԱՆՆԵՐ
Քրիստոֆիլ ասկերչական զործեր

ԴԱՆԱԿՆԵՐ
ԱՐՍԷՆ ՊԶԻ ԿՈՀԵՐ

Զրհանք Հրէջ դիւրատար մեքենայներ	Ոռոգութեան Գործիներ Ալեալի Շատրուաններ

ԵՐԿԱԹԵԱՁ ՄԱՆՐ ԴՈՐՏԻՔ
ՇԻՆՈՒԱԾԱՆԻՒԹ

Տատանոցք-Կշռորդք-Յորենի Կշռորդ

Սառուցի գործիներ — Սառուցամաներ Սառուցեալ ըմպելեաց գործիներ Դիմաց մամուլներ	Տուշ — Լոգարան Լուսամոտ Դռներ — Թղաթդիր մեքենայ

32, Մահմուտիէ փողոց, Ղալաթիա

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Հ. ԼԱՆԺ

ՏԱՍՆ ՏԱՐՈՒԱՆ ՑԱՋՂՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՋԱՏԱՍՊԱՆ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ

ՃՇՄԱՐԻՏ ՓՈՇԻ

Սենեկաց եւ զգեստուց համար

Ա. ՄԱԼԱԳԱՐԻՔ

Ի Պրուսիա (Գերմանիա)

Կեդրոնատեղի ի Կալաթա, Մոմ-Հանէ, Լայտ խան, 2։

ՆԻՐՕՍԻՏ· ԴԵՂԹԱՓ ԸՆԴԴԷՄ ԾԽԱԽՈՏԻ

ԼԵԱՐԴԻ ՊԱՇՏՕՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ Ո ԵՒ Է ԹԱՆԳԱՐՈՒՄ ՊԱՏՃԱՌԸ Է ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

ՍՏԱՄՈՔԻՍ, ՄԷՋՔԻ
ՋՊԱՅԻՆ ԴՐՈՒԹԵԱՆ

Աւտարի հակիրճ ամփոփումն մը այն բանախօսութեան զոր Բժշկական Կաճառին առիթեւ բրած է

ՏՐ· Ճ· ՀԷՅՏՈՔ

Լեարդը Ճանչցուած է իբր ստեղծիչ և զտիչ արեան շրջաբերութեան։ Իւր ծաւալով և ձեւով, կարեւոր դեր մը կը խաղայ կենդանական տնտեսութեան մէջ թէ մարսողութեան և թէ մնդառութեան տեսակետով։ Այնն տեղեր որ կը նեղուին մարսողական գործարանաց վրայ, կրնան գործերը կը վերածուի. և այս ձեւով է որ կը մնանէ գՊՈՒՌՆԻ երակին մէջ։ Ամէն լեարդին ազդեցութիւնն, այդ նիւթերը կը վերածուին տեսակ մը շաքարի և ապա լեարդին ճիւղերն և ընդհանուր շրջաբերութեան մէջ կը մտնեն։ Այս կերպիւ կատմուող նոր նիւթին երկու օգուտ ունի, մարդոյն տաքութիւնը կը պահպանէ և գործարանաց պաշտօնավարութիւնը կիրագէ։

Տր· Մրչեսն կ'ըսէ Մարդին կատմութիւնն և զատումն յոյժ կնճռոտ են։ Մարդն միշտ իւր հիւթերէն կը զատուի լեարդին միջոցաւ. ճաշէն առաջ ուտելիքով և տակաւ առ տակաւ նուազելով ցորչափ սխորժակը կը գոհանայ։

Ապա, եթէ լեարդն, մարմնոյն այդ էական գործարանն ընդարմանայ և մարդին անդրէն խանգարուի, նիհարութիւն և հիւանդութիւն յառաջ կուգայ։

Ասա կը նշանակեմ անոնց ծագումն առնող ուրն դիպուածը հետեւանքներն զորս ամէն ոք կը ճանչէ։

1· Հիւանդը կը դանդատի թէ սառնամանը ծանրացած և լեցուն է։
2· Աղեաց տարածումն փբախտի պատճառաւ։
3· Որատցաւութիւն։
4· Հաչէն յետոյ տկարութիւն և յոգնութիւն։
5· Բերանին մէջ գեշ հոտ մը, մանաւանդ առաւոտն, և ծանր լեզու։
6· Որովայնի պնդութիւն, մերթ ընդ մերթ ալ փոշոտութիւն։
7· Գլխու ցաւ։
8· Մտային կորսկի նուազում, և անհոգութիւն, հանդերձ յոգնածութեամբ և ամէն ինչ հետեւեալ օրուան թողլու տրամադրութեամբ։

Վերոյիշեալ ախտանիշերն բացատրուելու ցոյց կուտան թէ խանգարում յառաջ եկած է Լեարդին պաշտօնավարութեան մէջ։ Այժմ, ցոյց տանք թէ հարկ անհրաժեշտ է զգուշանալ ո՞ և է տեսակէ հիւանդին դարմանման գործին մէջ։

Պէտք է անմիջապէս Լեարդի կողդուրիչ մը հայթայթել. ամենէն գործածական ձեւն է դեղահատ մը։ Այնուհետեւ տարածումն ընդ ցոյց կուտայ թէ երբ դեղահատ մը լաւ կերպիւ պատրաստուած է, ամենէն լաւ և ամենէն սրագ միջոցն է երաշխաւորելու համար լեարդին պաշտօնավարութիւնն։ Իմ կենացս բազմաթիւ տարիներ հետիսած եմ, ինչպէս ձեր մէջերն յաւուրս գիտեն, շինելու համար դեղահատ մը որ լեին անմիջական և ազդու գարման մը ընդդէմ Մարձին։ Մեծ հաւատս չունիմ լուծողական դեղերու վրայ, ուստի և շինեցի զբաղուր ու կատարեալ դեղահատ մը և զայն կոչեցի·

ԼԵՆԱՐԴԻՆ ԼԻՅՏՈՐԻԱՆ ՆՈՐ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ (ՇԱՔԱՐՈՎ ՊԱՏԱԾ)

Մէկ դեղահատը մէկ անգամ — մէկ դեղահատը մէկ անգամ — մէկ դեղահատը մէկ անգամ

Մէջքի ամէն դաւերուն համար, Տր· Հէյտոքի դեղահատը կատարեալ դարման մ'է։ Միակ դեղահատ մը պիտի գոհացնէ ամենէն սիեդտեանները — կանանց հիւանդութեանց համար։ Զարգացութիւնք, Ցկարութիւն, ընդհանուր թուլութիւն, Անսրտակի պակասութիւն և Գլխու ցաւ։ Տր· Հէյտոքի նոր դեղահատն անմրկ դարման մ'է։ Այդ դեղահատերը տիեզերահռչակ են իրենց ազդեցութեամբ և անանց զօրութիւնն կրնայ միշտ երաշխաւորիլ։

ՄԷՆ ՄԻ ՕՐՈՒԱԿ ԿԸ ՊԱՐՈՒՆԱԿԷ ՔՍԱՆ ԴԵՂԱՀԱՏ — ՄԷԿ ԴԵՂԱՀԱՏԵՐ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ
Կը ծախուի ամէն դեղավաճառաց քով

ԱԶԴ — Վստահ լինելու համար Հէյտոքի Դեղահատներուն վաւերականութեան, տեսէք թէ ծրարներու մէջն մի երկտասանեակի վրայ կը գտնուի՞ ստորագրութիւնն Ճ. Հ. Ցրանսիսի, որ գործակատարն է Միացեալ Դահանգաց համար։

Առանց սորա մի գնէք։

Բան որում Հէյտոքի դեղահատներն բոլորովին տարբեր են մինչեւ ցարդ ծանօթ 212 դեղահատներէն, տարակուսող անձինք կրնան փորձի համար ՁՐԻԱԲԱՐ ստանալ այս Դեղահատներէն որուսակ մը, եթէ մեզ գրկեն իրենց անունն և հասցէն։

Ծանօթանալ կը ծախուի ի Դեղագործական Մթերանոցն, Ղալաթիա, Մեծ Փողոց, 35։ Փոքր առ փոքր կը ծախուի ամէն դեղարանաց մէջ։

ԵՐԱՆԵԼԻՔԱՐ առաջին կարգի և զուտ պղոպատ, կրելով ՍԻՏՆԷՅ ՆՕՈՒԻԼ նշանը։

Կաշիէ ՓՈԿԵՐ ամէն մեծութեամբ, մեքենայներու համար։

ՌԵՏԻՆԵՆ իւղ մեքենայից համար։

ՄԱՀՃԱԿԱԼԻՔ երկաթէ և արոյրէ։

ՄԱՄՈՒԼԻՔ ընդօրինակութեան։

Զանազան տեսակ ԳՈՐԲԵՆԵԱԼ առարկայք։

Անգլիական ԹԱՆԱՔ տպագրատանց համար։

ՍԻՏՆԷՅ, ՆՕՈՒԻԼ ԵՒ ԸՆԿ·
Վաճառատուն և ընդհանուր գործակալք
ՅԱՆԷԶՆԱԿՆԱՐՈՒԹԵԱՆ
Գէորգ պէյ խան, Եիւքսէք Գալաթրամ Ղալաթիա, Ի. ՊՈԼԻՍ

Միակ կեդրոնատեղի
ՄԻԼՆԷՐԻ ԳՐԱՄԱՐԿԵՂՑ
Ուստ փոխ էնգլիսարէն Լրքի և Խորտակման

Գնողաց համոզման համար մեր վաճառատանց մէջ կը գտնուին վկայագիրք և Լրքակի մէջ եղած փորձերու ապացոյցներ։

ԲԼԱՔԷ ԱՐԾԱԹԵՂԷՆՔ
Ամբողջ հաւաքածոյ գործարանէն
ՃՕՆ ՆՕՈՒԻԼ ԵՒ ՈՐՔԻՔ
ԱՄԵԼԻՔ, ՄԱՐԱՏՔ ԵՒ ԶՄԵԼԻՔ
Նոյն վաճառատան

ԲԵԴՐՈՒԼԻ ԼԱՄԲԱՐՆԵՐ
Նոր վատարելագործութեամբ շինուած, երկու լոյսով

Վաճառատունս յանձնարարողներով կընդունի ամէն տեսակ ապրանքներ ապարել։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷԻ

Սկսեալ ի 1 Ապրիլի (Ն. Տ.) 1886, մինչեւ ցսոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷ

ԹՊԻԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՅ

	4	6	8	2	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46	48
	Առաւօտ												Իրիկուն											
	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.
Կ. Պոլիս	6	30	6	58	7	22	7	45	8	12	8	40	9	10	9	44	10	20	10	48	11	22	11	50
Գում— գապու	6	39	7	07	7	31	7	55	8	21	8	49	9	19	9	53	10	29	10	57	11	31	11	59
Եէնի—գապու	6	43	...	...	...	...	...	...	8	53	9	23	...	...	10	33	11	01	11	35	12	03	1	45
Տարլա փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Սամանթիա	6	49	...	...	...	...	8	59	9	29	...	...	10	39	11	07	11	41	12	09	1	51
Եէնի—գուլէ	6	53	7	16	7	41	8	05	8	29	9	04	9	32	10	01	10	43	11	10	11	45	12	12
Մարտրիւզ	7	04	7	28	7	53	8	19	...	...	9	16	...	...	...	...	10	55	...	...	11	58	...	...
Ա. Մէրէնտա	...	...	7	37	8	02	8	31	...	...	9	25	...	...	...	...	11	04	...	...	12	08	...	...
Քիւչիւք Զէք	...	...	...	...	8	40	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	12	16	...	...

ՔԻՒՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷԻՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՊԻԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՅ

	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	43	45	1	47
	Առաւօտ												Իրիկուն											
	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.
Քիւչիւք Զէք	...	6	21	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	2	12	...	...	...	...	...	...	6	25	...
Ա. Մէրէնտա	...	6	30	...	7	44	...	8	40	...	9	39	...	...	11	21	...	...	...	...	...	...	...	...
Մարտրիւզ	6	12	6	40	7	27	7	54	...	8	50	...	9	49	...	...	11	31	...	...	2	21	...	3
Եէնի—գուլէ	6	24	6	52	7	39	8	06	8	34	9	04	9	38	10	01	10	44	11	16	11	44	1	26
Սամանթիա	6	28	6	56	7	43	8	10	8	38	9	08	9	42	...	...	10	48	11	20	11	48	1	30
Տարլա փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Եէնի—գապու	6	34	7	02	7	49	8	46	8	44	9	14	9	48	...	...	10	24	11	26	11	54	1	36
Գում—գապու	6	38	7	06	7	53	8	20	8	48	9	18	9	52	10	10	10	28	11	30	11	58	1	40
Կ. Պոլիս	6	46	7	14	8	01	8	28	8	56	9	26	10	...	10	48	10	36	11	38	12	06	1	48

Փոքր ծրարներն անխիղճ կ'ընդունուին ամէն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարը Պոլսէն Մաքրի գիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց միջեւ բանող կառախմբոց միջեւ Թիւ 1 և 2 կառախմբերն ունին Ա· Բ· և Գ· կարգի վագոններ. միւս կառախմբերն ունին միայն Բ· և Գ· կարգի վագոններ։